

ร าย ๑ ๑

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ : ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็น

เรื่อง

"คนงาน : โอกาสใหม่ในการพึ่งตนเอง"

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็น

เรื่อง

"การพัฒนาศักยภาพคนไทย : หนทางสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้"

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็น

เรื่อง

"ระบบการคุ้มครองทางสังคม : ภูมิคุ้มกันคนไทยในยุคเศรษฐกิจใหม่"

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็น

เรื่อง

"ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย : จากวิกฤตสู่โอกาส"

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็น

เรื่อง

**"ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม :
การจัดการเพื่อความอยู่รอดของคนไทย"**

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545

"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ	1
2. เกิดอะไรขึ้นกับ “การคุ้มครองทางสังคมและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย”
ในช่วง 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ	2
3. เราจะต้องเผชิญกับอะไรเมื่อมองไปข้างหน้า	10
4. ประเด็นการพัฒนาที่ท้าทาย : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
ต่อการตัดสินใจของรัฐบาล	13

ภาคผนวก

การคุ้มครองทางสังคม : ภูมิคุ้มกันคนไทยในยุคเศรษฐกิจใหม่

1 | บทนำ

การคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) หมายถึง การจัดระบบหรือมาตรการในรูปแบบต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ ไม่ว่าจะเป็นบริการสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การคุ้มครองอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Nets) สำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน และการจัดการกับความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk Management) ที่เกิดขึ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่างๆ

ระบบการคุ้มครองทางสังคมทั้งหลายเหล่านี้หากสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพ มีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะช่วยสร้างหลักประกันและคุ้มครองคนทุกคนในสังคม ทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนและสังคมได้อย่างเต็มที่ทั้งในด้านสุขภาพ พละนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ 7 ด้านของกรอบแนวคิดความอยู่ดีมีสุขของทั้งปัจเจกบุคคลและสังคมไทยโดยถ้วนหน้า

เอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อการคุ้มครองคนในสังคมในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2540 – 2544) และฉายภาพให้เห็นถึงบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงาน รวมทั้งสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นปัจจัยผลักดันให้ต้องมีการกำหนดประเด็นการพัฒนาที่ท้าทายและข้อเสนอแนะต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการบริหารจัดการระบบการคุ้มครองทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทยทั้งปวงอย่างแท้จริง

2 เกิดอะไรขึ้นกับ “การคุ้มครองทางสังคมและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ในช่วง 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างถ้วนหน้า และส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นภาพชัดเจนว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะมีระบบ /กลไกการดำเนินงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นจำนวนมากในการดูแลช่วยเหลือประชาชนก็ตาม แต่ระบบที่มีอยู่เหล่านั้นยังไม่สามารถสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ประชาชนทุกกลุ่มได้ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อเผชิญภัยจากวิกฤตต่างๆ

2.1 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อการคุ้มครองคนในสังคมที่สำคัญ ได้แก่

1) ปัญหาการเลิกจ้างและว่างงานเพิ่มขึ้น แต่มีทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นตามลำดับ

ตลาดแรงงานไทยในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจมีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง แต่ภายหลังวิกฤต การเลิกจ้างสูงขึ้นและเกิดปัญหาการว่างงานในทุกกิจการ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น การก่อสร้าง สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ฯลฯ รวมทั้งปัญหาการทำงานต่ำระดับเพิ่มสูงกว่าภาวะปกติ กล่าวคือ อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.53 ของกำลังแรงงานในปี 2539 เป็นร้อยละ 4.35 ในปี 2541 และลดลงเป็นร้อยละ 3.23 ในปี 2544 ขณะที่จำนวนคนทำงานต่ำระดับเพิ่มขึ้นจาก 0.64 ล้านคนในปี 2539 เป็น 1.20 ในปี 2542 และลดลงเหลือ 0.84 ล้านคนในปี 2544 (ตารางที่ 1) เนื่องจากผู้ที่จบการศึกษาใหม่และแรงงานที่ถูกเลิกจ้างไม่มีโอกาสเลือกงานมากนักในภาวะเศรษฐกิจซบเซา

ถึงแม้ว่าภาวะการว่างงานจะเริ่มปรับตัวดีขึ้นตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา แต่ผลการศึกษาของ Yongyuth และคณะ (2002) ได้ส่งสัญญาณว่าภาวะการว่างงานในช่วงแผนฯ 9 จะยังคงอยู่ในระดับสูง สาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจยังฟื้นตัวไม่สูงพอที่จะดูดซับแรงงานได้หมด และมีการคาดการณ์ว่า สถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีอยู่มีแนวโน้มลดขนาดกิจการลงและโอกาสที่จะเกิดสถานประกอบการขนาดใหญ่รายใหม่เป็นไปได้ยาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะการจ้างงานตามไปด้วย ประกอบกับจะมีผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ปีละประมาณ 5 แสนคน จึงคาดว่าภาวะการว่างงานจะอยู่ประมาณ 1 ล้านคน ทั้งนี้ จำนวนแรงงานนอกระบบมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เพราะแรงงานในระบบส่วนหนึ่งที่ถูกเลิกจ้างไม่สามารถกลับเข้าสู่การทำงานในระบบได้อีก

2) คุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพของประชาชนโดยรวมถดถอยลง

ปัญหาการว่างงานและวิกฤตเศรษฐกิจทำให้รายได้ที่แท้จริงของประชาชนลดลงส่งผลต่อเนื่องถึงฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต จากการสำรวจรายได้ประชากรต่อหัว รอบแรก (กุมภาพันธ์) ของปี 2541 พบว่า ลดลงถึงร้อยละ 19.2 และลดลงต่อเนื่องเป็นร้อยละ 24.8 ในช่วงการสำรวจรอบที่สาม (สิงหาคม) ของปีเดียวกัน ถึงแม้ว่าระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อหัวของคนไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ จากอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.11 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 4.99 ในปี 2543 แต่ยังเป็นรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อหัวน้อยกว่าช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราเพิ่มถึงร้อยละ 8 ในปี 2538

ข้อมูลการสำรวจเรื่องดัชนีคุณภาพชีวิต (Human Development Index : HDI) ของ UNDP ฉายภาพว่า ระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยลดลงจากลำดับที่ 59 ในปี 2538 เป็นลำดับที่ 67 ในปี 2540 จาก 174 ประเทศ ก่อนที่จะตกลงมาเป็นลำดับที่ 76 จาก 174 ประเทศ ในปี 2541 และลำดับที่ 66 จาก 162 ประเทศ ในปี 2542 โดยที่คนในเมืองมีคุณภาพชีวิตโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าคนในชนบท โดยเฉพาะในกลุ่มคนยากจนที่อาศัยในชุมชนแออัด ส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา ว่างงาน มีรายจ่ายมากกว่ารายได้และต้องกู้ยืมเงินนอกระบบ ขณะที่คนในชนบทมีปัญหาค่าคุณภาพชีวิตเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำระหว่างภาค แม้ว่าสถานการณ์คุณภาพชีวิตของคนชนบทโดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้น แต่กลับมีความเหลื่อมล้ำเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายภาค ผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในปี 2543 พบว่าภาคเหนือและภาคใต้เป็นภาคที่มีปัญหาค่าคุณภาพชีวิตมากที่สุด

เมื่อพิจารณาค่าคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน พบว่า แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศที่มีจำนวนถึง 2 ใน 3 ของกำลังแรงงานทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานภาคเกษตร ผู้รับงานไปทำที่บ้านและลูกจ้างในกิจการขนาดเล็ก กลุ่มแรงงานเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงในการทำงานและสวัสดิการ ที่ผ่านมามีได้รับการคุ้มครองในเรื่องสุขภาพจากนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเท่านั้น แต่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานและระบบประกันสังคม ทั้งๆที่แรงงานเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องและยังช่วยเป็นแหล่งดูดซับแรงงานในระบบที่ถูกเลิกจ้างในระดับหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ตกงานหรือผู้ถูกเลิกจ้างในภาคการผลิตในระบบมาทำงานนอกระบบในภาคเกษตรมีมากขึ้น ทั้งในฐานะแรงงานรับจ้างและแรงงานในครัวเรือน ทำให้เกิดปัญหาการทำงานต่ำระดับเพิ่มมากขึ้นและรายได้ครัวเรือนลดลง

ในด้านสุขภาพอนามัย ประชาชนที่เคยใช้บริการจากสถานพยาบาลเอกชนส่วนหนึ่งหันมาเลือกใช้บริการจากสถานพยาบาลของรัฐแทน ทำให้รัฐต้องรับภาระการรักษาพยาบาลสูงขึ้น นอกจากนี้ ภาวะความเครียดเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจยังส่งผลให้ประชาชนมีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มสูงขึ้น ผลการวิจัยเรื่องความเครียดและสุขภาพจิตของคนไทยทั่วประเทศในปี 2541 พบว่า ประชาชนมีความเครียดถึงร้อยละ 67.6 ของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้วิธีการสอบถามทางโทรศัพท์ โดยมีผู้ใช้บริการปรึกษาสุขภาพจิตทางโทรศัพท์เพิ่มขึ้นจาก 10,543 ราย ในปี 2539 เป็น 14,169 ราย และ 16,790 รายในปี 2540 และ 2541 ตามลำดับ¹ รวมทั้งมีอัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นจาก 7.6 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2539 เป็น 8.4 คนในปี 2543

ด้านการศึกษา ได้รับผลกระทบ จากวิกฤตเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง โดยอัตราการศึกษาต่อในระบบของการศึกษาทุกระดับโดยเฉลี่ยลดลงจากร้อยละ 68.75 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 61.48 ในปี 2542 และสัดส่วนของเด็กยากจนในเมืองที่เรียนหนังสือลดลงจากร้อยละ 73.18 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 70.06 ในปี 2541

3) ความยากจนและภาวะด้อยโอกาสมากขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและรูปแบบ

วิกฤตเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้รุนแรงขึ้น กล่าวคือ จำนวนคนยากจนที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงก่อนวิกฤตกลับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีจำนวน 6.8 ล้านคน ในปี 2539 เป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคนในปี 2542 และมีแนวโน้มดีขึ้นเป็นร้อยละ 12.96 หรือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 เช่นเดียวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ก็เพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดหรือร้อยละ 20 ที่อยู่ล่างสุด มีส่วนแบ่งรายได้ของประเทศลดลงจากร้อยละ 4.2 เหลือเพียงร้อยละ 3.9 ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดหรือร้อยละ 20 ที่อยู่บนสุด มีสัดส่วนรายได้สูงขึ้นจากร้อยละ 56.5 เป็นร้อยละ 57.8 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงเป็นภาคที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้สูงสุด และคนจนเมืองมีจำนวนมากขึ้น โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดของกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้นจากจำนวน 1.25 ล้านคนเป็น 1.51 ล้านคนในช่วงระหว่างปี 2539 - 2541²

นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสังคมและต้องการรับความช่วยเหลือในสวัสดิการด้านต่างๆ มีอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ การลาออกกลางคันของเด็กนักเรียนที่ผู้ปกครอง

¹ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

² เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เมืองน่าอยู่ด้วยพลังท้องถิ่น” โดย ดร. อภิชาติพงศ์ ไบรน์เฮลล์ ภายใต้แผนปฏิบัติการพัฒนาเมืองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนงานฯ ๔ และแผนฯ ๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารโลก, กรกฎาคม 254๓

ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการของประชาชน
ผู้ด้อยโอกาส การทอดทิ้งเด็กและผู้สูงอายุมากขึ้น เป็นต้น

4) ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น

ในช่วง 2 ปีหลังวิกฤตได้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิต
และทรัพย์สินให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในเชิงนโยบาย การวางแผนและกระจายความ
รับผิดชอบอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการประยุกต์ศาสตร์ใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญๆ เช่น การ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เน้นการป้องกันนำหน้าการปราบปราม รวมทั้งกำหนดให้ผู้เสพ
เป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาแบบบังคับ การจัดระเบียบสังคมโดยควบคุมสถานบริการอย่าง
เข้มงวด การเร่งรัดจัดทำผังเมืองให้เป็นระบบ และการกำหนดให้มีแผนแม่บทเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุ
แห่งชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานส่วนใหญ่ต้องอาศัยการออกกฎหมาย การทำความเข้าใจ
ระหว่างผู้ปฏิบัติด้วยกัน และผู้ปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้ผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัย
ในชีวิตยังไม่มีผลเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

วิกฤติเศรษฐกิจทำให้ปัญหาอาชญากรรมทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ
อาชญากรรมพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขยายตัวทำให้เกิดการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและก่อคดี
อุกฉกรรจ์เพื่อหวังให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน รวมถึงการเข้าไปพัวพันในอาชีพที่ไม่สุจริต เช่น ค้ายาเสพติด
โสเภณี เป็นต้น จากสถิติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ในปี 2539 มีคดี
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจำนวน 52,931 คดี เพิ่มขึ้นเป็น 68,569 และ 68,339 คดีในปี 2541 และ 2543
ตามลำดับ ขณะที่ปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นจากจำนวนคดียาเสพติด
151,913 คดี จำนวนผู้ต้องหา 163,755 คน ในปี 2539 เป็น 191,527 คดี 211,898 คน ในปี
2541 และในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 216,910 คดี 232,321 คน (ตารางที่ 2) ปัญหาเสพติดที่รุนแรง
ดังกล่าวส่งผลให้ผู้เสพส่วนใหญ่เกิดความเครียดและก่อปัญหากระทำรุนแรงและอาชญากรรมต่อ
สมาชิกในครอบครัวและสังคมติดตามมา

ขณะเดียวกัน ภาวะชบเซาของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ทำให้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ถูกทิ้ง
ร้างเป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากจะสร้างความไม่เหมาะสมทางทัศนียภาพแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อ
ความปลอดภัยในเคหสถานและสาธารณสถานของประชาชนอีกด้วย เช่นเดียวกับ ปัญหาอุบัติเหตุ
อุบัติเหตุจากการขนส่งวัตถุอันตรายและภัยจากตึกสูงของคนในเมืองยังเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ
อยู่ ขณะที่ในภาคชนบทเองยังต้องเผชิญกับปัญหาความเสี่ยงจาก ภัยธรรมชาติต่างๆ โดยในปี 2539
มีมูลค่าความเสียหายในทรัพย์สิน 7,785.94 ล้านบาท ผู้ประสบภัย 19.37 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น

11,254.56 ล้านบาท 24.22 ล้านคน ในปี 2542 แต่ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมโลกที่ยังคงมีความไม่แน่นอนค่อนข้างสูงและขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี

สรุป/ เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมทุกกลุ่มอย่างถ้วนหน้า โดยเฉพาะในช่วงปีแรกๆ ของวิกฤต (พ.ศ.2541-2542) ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยจำนวนมาก เนื่องจากยังไม่ได้มีการคุ้มครองจากระบบ /กลไกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร

2.2 ผลการดำเนินงานที่สำคัญๆ ประกอบด้วย

1) การดำเนินงานแก้ไขปัญหาการว่างงานและการคุ้มครองแรงงาน ประกอบด้วย

➡ การแก้ไขปัญหาการว่างงาน มีการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานที่ทำให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม มาตรการแก้ไขปัญหาการว่างงานทางตรง ได้แก่ มาตรการบรรเทาปัญหาการว่างงาน มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (มพร.) การจัดสรรงบกลางรายการค่าใช้จ่ายในการบรรเทาผลกระทบทางสังคมจากวิกฤตเศรษฐกิจ มาตรการสร้างงานและฝึกอบรมแรงงานตามโครงการเงินกู้ ADB และการลงทุนขนาดเล็กในชุมชนเพื่อบรรเทาผลกระทบระยะสั้นและฝึกอบรมแรงงานของโครงการลงทุนเพื่อสังคม (SIP) ส่วนมาตรการที่ลดปัญหาการว่างงานทางอ้อม ได้แก่ มาตรการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจโดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ การลดราคาพลังงาน การสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชน การพัฒนาชนบทและชุมชน เป็นต้น

➡ การคุ้มครองแรงงาน มีการขยายหลักประกันความมั่นคงทางสังคมภายใต้ พรบ . ประกันสังคม โดยขยายขอบข่ายการคุ้มครองเพิ่มขึ้นอีก 2 กรณี คือ การสงเคราะห์บุตรและ ชราภาพ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2541 รวมทั้งการเตรียมขยายการคุ้มครองให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 1 คนขึ้นไป โดยให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 เป็นต้นไป การเตรียมขยายระบบประกันการว่างงาน และการเพิ่มสิทธิประโยชน์โดยขยายระยะเวลาการคุ้มครองประกันสังคมและลดอัตราเงินสมทบแก่ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง รวมทั้งมีการคุ้มครองการถูกเลิกจ้างตาม พรบ.คุ้มครองแรงงานโดยให้ได้รับเงินชดเชยตามอายุงานของลูกจ้าง

การดำเนินงานตามมาตรการข้างต้นทำให้ภาวะการมีงานทำมีแนวโน้มดีขึ้น จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มจาก 30.7 ล้านคน ในปี 2542 เป็น 31.3 ล้านคน ในปี 2543 และ 32.2 ล้านคนในปี 2544 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.95 และร้อยละ 2.87 ตามลำดับ และอัตราการว่างงานลดลงจากร้อยละ 4.35 ในปี 2541 เหลือร้อยละ 3.23 ในปี 2544 (ตารางที่ 1) ด้านการคุ้มครองแรงงาน พบว่า แรงงานใน

ระบบมีหลักประกันเพิ่มขึ้น โดยมีการเข้าร่วมโครงการประกันสังคมของสถานประกอบการทั้งสิ้น 110,814 แห่ง และมีจำนวนลูกจ้างที่ได้รับการคุ้มครองเป็นผู้ประกันตน 5.87 ล้านคน ในปี 2544 โดยมีลูกจ้างที่ได้รับการคุ้มครองเป็นผู้ประกันตนเพิ่มจากร้อยละ 16.7 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ในปี 2541 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี 2544 (ตารางที่ 3) สำหรับการคุ้มครองการถูกเลิกจ้าง พบว่า ในปี 2542 มีการจ่ายเงินชดเชยให้ลูกจ้างจำนวน 25,211 คน เป็นเงินทั้งสิ้น 1,396.4 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม การจ่ายค่าชดเชยยังค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ การถูกเลิกจ้าง ด้านการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า สามารถลดอัตราการเจ็บป่วย / ประสบนอันตรายจากการทำงานจาก 39.5 รายต่อลูกจ้าง 1,000 คน ในปี 2540 เหลือ 32.8 รายต่อลูกจ้าง 1,000 คน ในปี 2543

นอกจากนี้ เมื่อเดือนเมษายน 2543 กระทรวงการคลังได้ริเริ่มดำเนินโครงการปฏิรูประบบการออมเพื่อการชราภาพในประเทศไทย โดยเสนอให้มีการปฏิรูประบบบำนาญบำนาญ และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่มีอยู่ เพื่อส่งเสริมการออมและรวมระบบเงินออมเพื่อการชราภาพทั้งหมดให้อยู่ในรูปของระบบบำนาญหลายชั้น (Multi-Pillar) โดย เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกองทุนประกันสังคมและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หรือการออมเพื่อเกษียณอายุโดยสมัครใจและจัดตั้งโครงการการออมเพื่อเกษียณอายุแบบบังคับของประเทศ รวมทั้ง ขยายขอบข่ายการครอบคลุมของกองทุน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจน ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยกองทุน ประกันสังคมและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพื่อให้มีการบริหารจัดการ การกำกับดูแลและการตรวจสอบที่เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นการวางแผนเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตประการหนึ่ง ถึงแม้ว่ายังอยู่ในช่วงการดำเนินการศึกษาก็ตาม

ในภาพรวม ถึงแม้ว่าปัญหาการว่างงานจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับการคุ้มครองแรงงานทั้งที่อยู่ในระบบประกันสังคมและแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการจัดการกับปัญหาแรงงานอื่นๆ โดยเฉพาะแรงงานเด็กและความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนการผลักดันให้ผลการศึกษาระบบบำนาญหลายชั้นมีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

2) การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

มีการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งกลุ่มที่พึ่งตนเองได้และกลุ่มที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือในหลายเรื่อง เช่น การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาและการให้กู้ยืมด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดย มีการจัดสรรทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตตามโครงการเงินกู้ของ ADB ในวงเงิน 835 ล้านบาท ช่วยเหลือเด็กได้ประมาณ 3.2 ล้านคน รวมทั้ง การให้กู้ยืมทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจาก 148,444 ราย วงเงิน 3,652.6 ล้านบาทในปี 2539 เป็น 987,831 ราย วงเงิน 28,489.0 ล้านบาทในปี 2544 แต่จากการติดตามผล พบว่า การ

ช่วยเหลือยังไม่ทันกับความต้องการและไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง เนื่องจากการบริหารจัดการและระบบข้อมูลสารสนเทศไม่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริม การจำหน่ายบัตรประกันสุขภาพประมาณ 2.05 ล้านบัตรหรือร้อยละ 85 ของเป้าหมาย ครอบคลุมประชาชนประมาณ 8.2 ล้านคน สนับสนุนด้านการรักษาพยาบาล การให้เงินสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพคนสูงอายุเพิ่มขึ้นจากคนละ 200 บาทจำนวน 3 แสนคนเป็นคนละ 300 บาทต่อเดือน ประมาณ 4 แสนคน รวมถึงการช่วยเหลือผู้พิการประมาณ 15,000 คน ตลอดจนการสนับสนุน กองทุนเงินกู้ให้เปล่าเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น ส่วนหนึ่งช่วยลดผลกระทบในระยะสั้นและทำให้ ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงบริการสังคมได้มากขึ้น

ที่เห็นได้ชัดเจนในช่วงวิกฤต คือ รัฐได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสวัสดิการในระดับพื้นที่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีความพยายามที่จะให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และกำกับติดตามตรวจสอบโครงการมากขึ้น ขณะเดียวกัน ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ที่จะจัดการปัญหาของตนเอง โดยการจัดสวัสดิการชุมชนขึ้นมาจากดอกผลของกองทุนที่เข้าไปในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นกระบวนการใหม่ที่เป็รวิกฤตให้เป็นโอกาส ตัวอย่างเช่น โครงการจัดสวัสดิการเร่งด่วนแก่ผู้ยากลำบาก (SIF เมนู 5) ของสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของโครงการเสริมสร้างการ แก้ปัญหาคนจนในเมืองในภาวะวิกฤตของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รวมถึงการสนับสนุนสวัสดิการที่จัดโดยภาคประชาสังคม เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

3) การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในช่วง 2 ปีหลังวิกฤต ได้มีการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นขั้นตอน และมีการปรับกลยุทธ์ใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา เช่น การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีเอกภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้การป้องกันนำหน้าการปราบปราม สำหรับผู้กระทำผิดจะมีการลงโทษโดยเด็ดขาด การกำหนดให้มีแผนแม่บทเพื่อการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ แต่การดำเนินงานส่วนใหญ่ต้องอาศัยการออกกฎหมาย การทำความเข้าใจและการยอมรับระหว่างผู้ปฏิบัติด้วยกัน และระหว่างผู้ปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้ผลลัพธ์ใน การดำเนินงานด้าน ระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

2.3 สรุปบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา

ผลการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา ได้ให้บทเรียนที่สำคัญๆ ซึ่งถือเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จที่จะนำไปสู่การลดปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนของการทำงาน การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนในสังคม รวมทั้งเพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนาที่ท้าทายสำหรับการก้าวไปข้างหน้า ดังนี้

1) **การคุ้มครองทางสังคมที่ดีต้องมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลไกการให้ความช่วยเหลือและส่งต่อบริการแก่กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการบริหารจัดการความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น** โดยต้องให้ความสำคัญกับ

► **การสร้างความสามารถในการเข้าถึงบริการของกลุ่มเป้าหมาย** ในการดำเนินงานที่ผ่านมายังขาดเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือที่ชัดเจนและไม่บิดเบือน ทำให้ผลประโยชน์ไม่ตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ขณะเดียวกัน ยังขาดการประเมินความต้องการของผู้ต้องการได้รับความช่วยเหลือ (Demand Driven) หน่วยงานส่วนกลางมักเป็นฝ่ายกำหนดแนวทางการให้บริการมากกว่าจะเป็นการเสนอความต้องการของท้องถิ่น ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถจัดบริการได้ทั่วถึง ประกอบกับประชาชนในท้องถิ่นไม่มีโอกาสหรือช่องทาง/กลไกในการสะท้อนความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบด้วย

► **การกำหนดระดับมาตรฐานขั้นต่ำของสวัสดิการแต่ละประเภทแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมและชัดเจน** ระบบการคุ้มครองทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่คนยากจนและผู้ด้อยโอกาสโดยตรง คือ การจัดสวัสดิการสังคมแบบให้เปล่า เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีคนเลี้ยงดู เป็นต้น ถึงแม้ว่าสวัสดิการรูปแบบนี้จะมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงงบประมาณที่รัฐต้องรับภาระอย่างต่อเนื่องแล้ว ในอนาคตอันใกล้การคงรูปแบบของสวัสดิการประเภทนี้เพียงรูปแบบเดียวจะเป็นไปได้ยากลำบากมากขึ้น อย่างน้อยปรากฏชัดในกรณีกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสวนทางกับภาวะงบประมาณจำกัดที่เป็นอยู่ ดังนั้น นอกจากจะต้องมีการกำหนดระดับมาตรฐานขั้นต่ำของสวัสดิการแต่ละประเภทให้ชัดเจนแล้ว ยังจำเป็นต้องสร้างทางเลือกใหม่ขึ้นมาควบคู่ไปด้วย เช่น การใช้มาตรการภาษีในการเกื้อหนุนให้ครอบครัวมีมูลค่าเพิ่มของรายได้ที่แท้จริงในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุ การจัดบริการช่วยดูแลเด็ก ผู้สูงอายุและคนพิการแก่ครอบครัวที่ต้องออกไปทำงาน การสนับสนุนให้ชุมชนนำดอกผลที่ได้จากกองทุนต่างๆ มาจัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เป็นต้น

2) ต้องมีระบบข้อมูลสนับสนุนที่ดีพอ รวมถึงระบบการเตือนภัยเพื่อการปกป้องกลุ่มเสี่ยงและการแพร่ขยายของกลุ่มผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทันทีด้วย ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีระบบข้อมูลที่หลากหลายมาก แต่ยังนำมาใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ยาก ยกตัวอย่าง การช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตจนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันยังไม่สามารถค้นหาเด็กที่เพิ่งได้รับความช่วยเหลืออย่างแท้จริงได้ทันเวลา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลที่จะระบุได้ว่ากลุ่มที่ควรได้รับการช่วยเหลือในแต่ละสถานการณ์นั้นๆ เป็นใคร อยู่ที่ไหน อย่างไร เพื่อให้การคุ้มครองช่วยเหลือและพัฒนาได้ถูกต้องและทันการ ขณะเดียวกัน จะต้องมีการมีระบบข้อมูลเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันปัญหาอีกด้วย ตลอดจนจะต้องมีระบบ /กลไกการติดตามประเมินผลที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและรวดเร็วสำหรับนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ตลอดเวลา

3) ต้องระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง นำไปสู่การส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบพึ่งตนเอง โดยภาครัฐควรต้องหนุนเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สนับสนุนการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมให้ชุมชนเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ หาแนวทางการจัดการแก้ไขปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการ ด้วยการเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรและทุนทางสังคมที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3 | เราจะต้องเผชิญกับอะไรเมื่อมองไปข้างหน้า

การพัฒนาในระยะต่อไปอย่างน้อย 5 ปีข้างหน้า ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่ามกลางสิ่งที่ถือเป็นจุดเด่นและโอกาสที่มีอยู่ ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติหลายมาตราที่กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการได้รับการคุ้มครองทางสังคม หลายประการ โดยเฉพาะการจัดบริการทางสังคมขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน การกำหนดให้รัฐต้อง ส่งเสริมให้ประชาชนวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมและค่าตอบแทนแรงงานอย่างเป็นธรรม ต้องคุ้มครองและพัฒนาประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการกระจายอำนาจและการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้คนในสังคม ซึ่งจะส่งผลให้รัฐต้องจัดบริการสังคมขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนให้

เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อาทิ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแก่ประชาชนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การคุ้มครองเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี คนพิการ ผู้ยากไร้ เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเป็นสังคมผู้สูงอายุในอีก 15 ปีข้างหน้า โดยสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 8.9 ในปี 2541 เป็นร้อยละ 11.0 ในปี 2553 และร้อยละ 15 ในปี 2563 ตามลำดับ โดยประเทศไทยใช้เวลาในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วถึง 3 เท่า ขณะที่ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาวะการจ้างงาน การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและ การกำหนดนโยบาย ด้านสวัสดิการสังคมให้เหมาะสมกับประชากรแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ ครัวเรือนไทยมีแนวโน้มเป็นครัวเรือนเดี่ยวและการอยู่เป็นโสดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนเพียงลำพังในการดูแลสมาชิกที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ จึงต้องมีระบบการคุ้มครองทางสังคมในการดูแลประชาชนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม โดยต้องเน้น การจัดบริการ ด้านสุขภาพและสร้าง หลักประกันทางสังคมที่จะรองรับ กลุ่มผู้สูงอายุ ให้สามารถดำรง ชีวิตอยู่ในสังคมได้ ด้วยดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการระบบประกันสุขภาพและระบบบำนาญบำนาญให้เกิดความยั่งยืนทางการเงิน และการส่งเสริมระบบการออมเพื่อการชราภาพทั้งแบบบังคับและสมัครใจและการประกันภัยทุกรูปแบบ ขณะเดียวกัน จะต้องลงทุนพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้เป็นพลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปด้วย เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา พัฒนาการทางสมองหรือความสามารถทางสติปัญญาของเด็กไทยยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง

นอกจากนี้ การขยายตัวของประชากรเมืองในอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สภาพความเป็นเมืองขยายตัวเพิ่มในทุกภาค จากจำนวนประชากรเมือง 23.7 ล้านคน หรือร้อยละ 38 ในปี 2543 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 27.5 ล้านคน หรือร้อยละ 42 ในปลายแผนฯ 9 และคาดว่าประชากรประมาณร้อยละ 50 จะอาศัยในชุมชนเมืองในช่วงแผนฯ 10 จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมเมืองอย่างมีคุณภาพ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยจะต้องเน้นการพัฒนาศักยภาพคน ส่งเสริมความน่าอยู่ สร้างเสริมประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของเมือง และส่งเสริมระบบการคุ้มครองทางสังคมของเมืองให้เหมาะสมกับสภาวะความเสี่ยงที่คนในเมืองต้องเผชิญให้เหมาะสมขึ้น

3) การปฏิรูประบบราชการและการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นมีความชัดเจนมากขึ้น โดยมีการจัดทำ พรบ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 การถ่ายโอนงานคุ้มครองทางสังคมบางงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน สาธารณสุข งานศูนย์เด็กเล็ก งานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ฯลฯ นอกจากนี้ การปฏิรูประบบราชการโดยปรับโครงสร้างกระทรวงใหม่ให้มีการกำหนดภารกิจของแต่ละหน่วยงานอย่าง

ชัดเจนและเน้นประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อประชาชนมากขึ้น รวมถึงการจัดระบบงบประมาณแนวใหม่ในภาวะที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณอย่างน้อยช่วงระยะเวลาหนึ่งภายใต้แรงกดดันของประชาชนที่คาดหวังให้รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองประชาชนให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและนโยบายของรัฐ อาทิ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะทำให้รัฐต้องจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างๆ แล้ว รัฐยังต้องให้ความสำคัญกับการทบทวนกลไกและวิธีการบริหารจัดการระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่เสียใหม่ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ข้างต้น ขณะเดียวกัน จะต้องส่งเสริมการคุ้มครองทางสังคมแนวใหม่ที่เน้นการทำงานเชิงรุกเพื่อการป้องกันและพัฒนามากขึ้นด้วย

4) **การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยโดยยึดนโยบายระบบเศรษฐกิจคู่ขนาน (Dual Track Economy)** จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการคุ้มครองคนในสังคม โดยเฉพาะการปรับตัวเน้นการเข้าสู่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ธุรกิจบริการและเศรษฐกิจระดับชุมชนมากขึ้น จะมีผลให้ต้องขยายระบบประกันสังคมและการคุ้มครองแรงงานให้ครอบคลุมแรงงานนอกในระบบในสาขาการผลิตดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วย ขณะเดียวกัน ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสเศรษฐกิจในแข่งขันในเวทีการค้าโลกได้ จึงจำเป็นต้องสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนงานในกรณีที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับเทคโนโลยีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปหรือได้รับผลกระทบจากการปิดสถานประกอบการเพราะความผันผวนทางเศรษฐกิจ โดยจะต้องมีการคุ้มครองการถูกเลิกจ้าง การเตรียมการประกันการว่างงาน การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและการจัดหางานอย่างเหมาะสม

5) **นโยบายของรัฐบาลหลายเรื่องสามารถพัฒนาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อระบบการคุ้มครองทางสังคมมากขึ้น** รัฐบาลชุดปัจจุบันมีนโยบายหลายเรื่องที่มีผลต่อการดำเนินการคุ้มครองทางสังคมในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลทั้งในเรื่องความเหมาะสมของนโยบายและวิธีบริหารจัดการ รวมถึงมาตรการเสริมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด เช่น นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งมุ่งให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้นนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิได้รับบัตรทองให้มีความครบถ้วนและถูกต้อง ควบคู่ไปกับการเร่งขยายระบบประกันคุณภาพบริการและการติดตามประเมินผลเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการ ตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ดำเนินการไปแล้ว 97.9 ของเป้าหมาย 74,872 กองทุนทั่วประเทศ ซึ่งต้องปรับปรุงวิธีการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่าง

แท้จริง และต้องใช้กองทุนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

6) **กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปิดเสรี ส่งผลให้ต้องดำเนินการคุ้มครองสังคมในเชิงป้องกันมากขึ้น** การแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรง ทำให้มีการนำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non Tariff Barrier) มาใช้กีดกันทางการค้ามากขึ้น โดยเฉพาะ ประเด็นสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี รวมทั้งการปกป้องดูแลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ขณะที่การเปิดเสรีทางบริการด้านสาธารณสุขและศึกษาอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนบางกลุ่มในการใช้บริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิต เช่น การบิดเบือนทางราคาหรือคุณภาพ มาตรฐานของบริการ ฯลฯ ดังนั้น จึงต้องมีการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนที่อาจจะได้รับผลกระทบดังกล่าวด้วย ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศอาจนำมาซึ่ง ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ (Digital Divide) ของคนจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน จึงต้องมีการเตรียมการดูแลในเรื่องนี้ ซึ่งปัจจุบันหลาย ประเทศมีการสร้างความร่วมมือในรูปของอนุสัญญาต่างๆทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อคุ้มครองพลโลก มิให้ถูกระงับหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากกระแสโลกาภิวัตน์ จึงเป็นโอกาสอันดีของประเทศไทยที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธะสัญญาดังกล่าวที่ไปร่วมลงนามไว้

4 ประเด็นการพัฒนาที่ท้าทาย: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมในช่วง 5 ปี ข้างหน้า ให้คนไทยทุกคนอยู่ดีมีสุข และประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องยึด **กรอบแนวคิดพื้นฐาน** สำหรับการก้าวไปข้างหน้า ดังนี้

1) การบริหารจัดการระบบการคุ้มครองทางสังคมทั้งในเชิงรุกและเชิงรับควรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลาและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามที่ตั้งใจ คำนึงถึงความเหมาะสมของสิทธิประโยชน์จากสวัสดิการการคุ้มครองแต่ละประเภทที่ทำให้ประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครองและพัฒนาจนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

2) ต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและเหมาะสม โดยมุ่งเน้นไปที่ประชากรผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือสูงสุดเป็นลำดับแรกและกลุ่มเสี่ยงเป็นลำดับตามมา รวมทั้งการ

ทบทวนกลไก /ระบบต่างๆที่มีอยู่ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับการสร้างกลไก/ระบบที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นขึ้นมาใหม่

3) การระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องเกิดขึ้นอย่างจริงจังและมีการถักทอเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เน้นให้ครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันพื้นฐานในการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมแก่สมาชิกของตน โดยมีภาคีต่างๆเกื้อหนุนตามศักยภาพ /ความพร้อมของแต่ละภาคี รวมทั้งมีการใช้กลไกที่มีอยู่แล้วในการเป็นทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการคุ้มครองคนทุกคนในสังคม

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระบบการคุ้มครองทางสังคมมีมิติการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงในหลายเรื่องและหลายระดับ ดังนั้น การกำหนดประเด็นการพัฒนาที่ท้าทายที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมให้คนไทยทุกคนอยู่ดีมีสุขโดยถ้วนหน้า นั้น จำเป็นต้องประมวลบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมาประกอบกับเงื่อนไขและสถานการณ์ที่ประเทศไทยและคนไทยต้องเผชิญในอนาคต เพื่อคัดสรรเฉพาะประเด็นท้าทายที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องเร่งรีบดำเนินการและเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในภาพรวมเป็นอย่างมาก สรุปเป็นโจทย์ **ประเด็นท้าทายที่ต้องมีวิธีการจัดการที่ดี** ภายใต้กรอบแนวคิดพื้นฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้

ประเด็นท้าทายที่ : จะทำอย่างไรให้ผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือสามารถเข้าถึงบริการได้ทันการ ทั้งถึงและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการประเด็นท้าทายที่ 1 ได้แก่

- 1) การกำหนดเกณฑ์และวิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการคุ้มครองให้ชัดเจนและโปร่งใสมากขึ้น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ
- 2) การพัฒนากลไก/ระบบต่างๆที่จะสนับสนุนการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย
 - ☛ กำหนดตัวชี้วัดความยากจนและด้อยโอกาสที่เป็นตัวชี้วัดกลางสำหรับใช้ร่วมกันหลายฝ่าย
 - ☛ ปรับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใช้บริการของประชาชน

๖๘ เชื่อมต่อระบบข้อมูลที่มีอยู่ของหน่วยงานต่างๆให้เป็นเครือข่าย ควบคู่กับการสนับสนุนให้ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่สามารถจัดการรวบรวมข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้วยตนเอง

๖๙ พัฒนา ระบบกำกับ ตรวจสอบและ ติดตามประเมินผล โดยให้ชุมชนและประชาชนได้รับประโยชน์จากบริการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ การนำผลการวัดความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้รับประโยชน์มาใช้ในการปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น

3) การสร้างระบบข้อมูลเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้าในทุกระดับ โดย

๖๘ สนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการใช้ประโยชน์จากระบบข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อม ปกป้องดูแลปัญหาของชุมชนเองได้ล่วงหน้า

๖๙ ให้อำเภอเชื่อมเครือข่ายระบบการคุ้มครอง ช่วยเหลือของภาครัฐที่มีอยู่ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้ชัดเจน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง กว้างขวางและสามารถเข้าใช้บริการจากเครือข่ายได้

ประเด็นท้าทายที่ : จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีคุณภาพและเกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการประเด็นท้าทายที่ 2 ได้แก่

1) การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสวัสดิการและบริการการคุ้มครองทางสังคมแต่ละประเภทในแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้ ประชาชนทุกกลุ่มได้รับการคุ้มครองอย่าง เท่าเทียมกัน และพัฒนาระบบต่างๆให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2) การสร้างทางเลือกใหม่ที่จะส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการคุ้มครองสมาชิกได้อย่างเข้มแข็งมากขึ้น อาทิ การใช้มาตรการทางภาษี การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนของชุมชน ฯลฯ

3) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการขยายขอบข่ายการคุ้มครองทางสังคมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดย

๖๘ จัดบริการให้การคุ้มครองและพัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นฐานที่ดีในการสร้างคุณภาพคนอย่างต่อเนื่อง

๖๘ พัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนประกันสังคมเพื่อการประกันสุขภาพเพื่อเตรียมพร้อมการเข้าสู่สังคมสูงอายุในอนาคตได้อย่างยั่งยืน โดยกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินสมทบของฝ่ายต่างๆ และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับให้ชัดเจน ควบคู่กับการใช้มาตรการทางการเงินการคลัง และ มาตรการทางสังคมในการส่งเสริมให้ประชาชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออมเพื่อการประกันสุขภาพทั้งแบบบังคับและสมัครใจ

๖๙ ส่งเสริมการประกันการมีงานทำ โดยเน้นการประกันว่างงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดหางานอย่างเป็นระบบครบวงจรและมีการกำหนดเงื่อนไขการรับสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจน

4) การทบทวนระบบการใช้งบประมาณ โดย

๖๘ ทบทวนและพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการในลักษณะให้เปล่าแก่ผู้ด้อยโอกาสและยากจนทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณระหว่างหน่วยงาน

๖๙ สนับสนุนงบประมาณให้องค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีศักยภาพในการจัดสวัสดิการสังคมในระดับพื้นที่

๖๘ กำหนดสัดส่วนการใช้จ่ายเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการระบบและกลไกต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพทางการเงินอย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ : จะสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ถักทอตาข่ายนิรภัยเพื่อคุ้มครองคนทุกคนในสังคมได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการประเด็นท้าทายที่ 3 ได้แก่

1) การกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนในทุกระดับทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย โดย

๖๘ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลเป็นศูนย์การประสานการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมในระดับพื้นที่ โดยให้ชุมชนเป็นหน่วยดำเนินการตามศักยภาพ และสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนสวัสดิการชุมชนพึ่งตนเองสำหรับเป็นกรอบในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

๖๘ ให้รัฐทำหน้าที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของระบบการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะบทบาทของครอบครัวและชุมชน

ภาคผนวก

หน้า

ตารางที่ 1 : สถานการณ์มีงานทำและการว่างงาน อายุ 15 ปีขึ้นไป ก

ตารางที่ 2 : สถิติอาญาที่ราชอาณาจักร ตั้งแต่ 2539 -2544 ข

ตารางที่ 3 : การคุ้มครองแรงงานภายใต้การประกันสังคม ค

ตารางที่ 1 : สถานการณ์มีงานทำ และการว่างงาน อายุ 15 ปีขึ้นไป

(หน่วย : พันคน)

	2539	2540	2541	2542	2543	2544
● ประชากรทั้งหมด	59,898	60,500	61,174	61,779	62,405	62,936
● กำลังแรงงาน	32,124	32,575	32,460	32,719	33,224	33,919
● การมีงานทำ	30,977	31,523	30,105	30,663	31,293	32,173
● อัตราการว่างงาน (%)	1.53	1.50	4.35	4.19	3.59	3.23
● การทำงานต่ำกว่าระดับ (ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมง/สัปดาห์ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	635	573	934	1,201	1,044	837

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2539– 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลโดยสำนักวิเคราะห์และประสานแผนด้านแรงงานและความมั่นคงทางสังคม สศช.

หมายเหตุ : ปี 2544 ได้ปรับรหัสอุตสาหกรรมจากรหัสใหม่เป็นรหัสเดิม ตามเอกสารของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
(อย่างไม่เป็นทางการ)

ตารางที่ 2 : สถิติคดีอาญาทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่ 2539-2544

(หน่วย:ราย)

ปี	คดีเกี่ยวกับชีวิต	คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	คดีอาญาที่น่าสนใจ	คดีอุกฉกรรจ์	คดีรัฐเป็นผู้เสียหาย			
					การพนัน	ยาเสพติด	โสเภณี	อื่น ๆ
2539	27,917	52,931	31,644	8,065	307,849	178,994	6,085	20,541
2540	29,381	55,688	35,557	8,400	323,768	188,866	4,961	23,796
2541	32,436	68,569	39,870	9,403	316,611	243,661	6,853	25,754
2542	30,575	60,254	36,131	7,528	254,801	231,430	9,523	21,397
2543	34,787	68,334	43,450	8,258	241,033	275,551	11,591	22,283
2544	35,337	65,858	43,802	7,900	250,166	284,870	17,316	23,729
รวม (2540-2544)	162,516	318,703	198,810	41,489	1,386,379	1,224,378	50,244	116,959
เฉลี่ย 5 ปี (2540-2544)	32,503	63,741	39,762	8,298	277,276	244,876	10,049	23,392

หมายเหตุ : คดีอาชญากรรม 5 กลุ่ม เป็นจำนวนรับแจ้ง เว้น คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จับ : คน

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 3 : การคุ้มครองแรงงานภายใต้การประกันสังคม

	2539	2540	2541	2542	2543	2544
● จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	82,582	90,656	93,093	100,360	107,22	110,81
อัตราเพิ่ม (%)		9.78	2.69	7.81	8	4
● จำนวนผู้ประกันตน (ล้านคน)	5.59	6.08	5.42	5.68	6.84	3.34
อัตราเพิ่ม (%)		8.85	-10.96	4.82	5.81	5.87
● สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานรวม (%)	--	18.68	16.69	17.36	2.30	0.95
● เงินสมทบที่จัดเก็บได้ (ล้านบาท)	15,234	16,448	10,735	22,471	17.49	17.41
● การจ่ายประโยชน์ทดแทน (ล้านบาท)	6,239	6,190	7,637	7,676	32,279	--
	46,415	56,773	67,563	88,563	10,554	--
● เงินกองทุนประกันสังคม (ล้านบาท)		22.32	19.01	31.07	115,06	143,29
อัตราเพิ่ม (%)					0	8
					29.92	24.54

ที่มา : สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม